

Zpráva pro 7. zasedání Zastupitelstva města Varnsdorf, které se koná dne 21. září 2023

3.05 Příprava zákona Povinné zálohování PET lahví a plechovek od nápojů

Předkládá: Jan Šimek, starosta

Odůvodnění: viz příloha

Návrh usnesení:

Zastupitelstvo města se připojuje k iniciativě společně posílit stávající systém sběru a třídění všech separovatelných odpadů včetně PET lahví a nápojových plechovek.

nebo

Zastupitelstvo města se připojuje k iniciativě společně posílit stávající systém sběru a třídění všech separovatelných odpadů včetně PET lahví a nápojových plechovek. Zálohový systém pro PET lahve a plechovky nepovažujeme za optimální řešení.

Stručné klíčové připomínky k připravovanému zákonu o zálohování PET lahví a plechovek (novele obalového zákona)

Dopad na odpadové hospodářství měst a obcí

- Okamžité snížení podílu obalů k ostatním složkám komunálních odpadů v tříděném sběru a tedy i nižší podíl, za který autorizovaná obalová společnost (AOS) platí obcím. Přitom částečné snížení sváženého množství prakticky neovlivní frekvenci svozu. Náklady sběru a svoz zůstanou na stejné úrovni. Obec objektivně musí, kvůli zákonným povinnostem třídění v odpadovém zákoně, v dalších letech citelně zvýšit výkon separace všech komunálních odpadů. Snižování počtu sběrných nádob je tedy vyloučené.
- Z pohledu produkce komunálních odpadů (5,8 mil tun) se u předmětných komodit (PET a plechovky) jedná o **cca 1 %** odpadů; obce, města a firmy přitom budou muset zpracovávat cca 85 % komunálních odpadů, aby ČR splnila recyklační cíle – **nedává logiku toto 1 % nejjednodušeji vyřaditelných** a recyklovatelných odpadů uměle vyjmout z obecních systémů.
- Současný systém sběru v ČR prokázal již nyní vysokou účinnost sběru 8 lahví z 10 uvedených trh. Aktuálně se v ČR vysbírání cca 42 500 tun PET lahví. Ke splnění cíle sběru 90 % stačí výkon systému zvýšit jen cca o 5000 tun (k roku 2029).
- Je třeba si uvědomit, že celková hodnota sesbíraného PET v ČR je ročně cca 500 mil Kč (42,5 tis tun). Nedává žádnou ekonomickou logiku investovat 5,2 miliardy Kč jednorázově a dále cca 1,5 miliardy Kč ročně v provozních nákladech na vysbírání pouhých 5000 tun navíc v nově zavedeném zálohovém systému.
- Pro obce a obecní systémy OH znamená zavedení záloh další náklady navíc v řádu stovek milionů korun za rok (výpadek odměn EKOKOMU, výpadek příjmů za prodej komodity, horší vytížení svozových prostředků, apod.) – i původní studie CETA 2022 (zadaná nápojáři) prokázala, že **dopady zavedení záloh na obce budou nákladově negativní** ve výši cca 30Kč/občan; ve studii však nebyly započítány příspěvky všechny příspěvky od Ekokomu a proto dle výpočtu profesních svazů jsou reálné dopady na obce minimálně 58 Kč/občan. Pro město Brno by to znamenalo navýšení nákladů na odpadové hospodářství minimálně o 22 000 000 Kč. Pro město Prahu je to navýšení nákladů o cca 75 000 000 Kč.
- Je zcela zřejmé, že vyloučením PET lahví z obecních systémů separace se zvýší jednotková cena za zpracovanou tunu odpadů na třídící lince. Zvýšení nákladů obcí za předanou tunu odpadů na třídící linku z důvodu chybějící ekonomicky bonitní komodity.
- **Obce a města jsou ze zákona nuceny k vysokým cílům třídění – poslední roky do toho silně investují i s pomocí EU fondů; zavedení záloh obcím vyjme dobře vyřaditelnou komoditu (u které současný systém plní od roku 2020 i cíle EU pro rok 2025).**
- Zavedení záloh způsobí uzavření malých regionálních dotřídňovacích linek často městských komunálních firem – to způsobí potřebu dopravy na delší vzdálenosti a **klesne množství tříděného odpadu.**
- **Sběr PET lahví přes zálohový systém je při započítání známých nákladů cca 7 krát dražší, než stávající systém separace v obcích a městech.**
- Zavedení povinných záloh může reálně způsobit růst produkce směsných komunálních odpadů, protože část obyvatel rezignuje na dlouhodobě budovaný, dobrovolný tříděný sběr (příklad Německo).
- Riziko vrácení dotačních prostředků na pořízení nádob či výstavbu třídících linek z důvodu neplnění cílů a podmínek udržitelnosti v rámci OPŽP.
- Lze předpokládat, že část obyvatel bude v nádobách na tříděný sběr plastů hledat vratné lahve. To v konkrétních lokalitách může způsobovat zvýšení litteringu v okolí nádob na tříděný sběr.

Dopad na občana

- Stávající systém je dobře zavedený mezi obyvateli, dlouhodobě funkční, uživatelsky přívětivý. Průměrná docházková vzdálenost je 90 metrů a umožňuje odevzdat veškeré plastové obaly. Stále větší počet občanů má žlutou sběrnou nádobu dokonce ve svém rodinném domě (systémy door to door) Systém nyní zajišťuje sběr přes 80 % PET lahví.
- **Zavedení zálohového systému významně a bezúčelně sníží komfort pro občany v oblasti separovaného sběru částí odpadů (PET lahve). Doposud lidé odnášejí PET lahve na třídění pěšky. V zálohovém systému je budou muset do obchodů vozit v pytlích auty a nesešlápnuté.**
- Aktuálně má občan možnost předat PET lahve do cca 140 tisíc žlutých kontejnerů v celé České republice. Obchodů s vratnými automaty by bylo cca 5 tisíc. S ručním vrácením záloh v menších obchodech a na benzínových pumpách má být dohromady 11 000 sběrných míst. Tedy zásadní zhoršení dostupnosti pro občana, nehledě na nutnost převážet lahve autem a vracet je nesešlápnuté v pytlích (obrovský objem).
- Občan zaplatí láhev již při nákupu spolu se zálohou. Občané tedy **úvěrují systém poměrně vysokým objemem finanční hotovosti a zákon je bude nutit dělat to s nulovým úrokem.** Při záloze 5 Kč občané systému bezúročně půjčují více než 10 000 000 000 Kč v zaplacených zálohách. Při aktuálním úroku v ČNB 7 % jsou občané ochuzeni každý rok o celkem 700 000 000 Kč na úrocích, a to ve prospěch zálohového systému nápojářů.
- Systém má být navíc zcela protismyslně postaven na tom, že nemalé procento lahví stejně nebude vráceno. Počítá s tím dokonce samotný předkladatel, tedy MŽP. Při 10 % nevrácených lahví bude systém zbytečně od občanů vybírat cca 1 miliardu Kč.
- Tyto obrovské peníze mají být od občanů vybírány na zajištění sběru komodity, jejíž celková faktická hodnota celého vysbíraného objemu za ČR je ročně max. 500 milionů Kč. Takové řešení je objektivně ekonomicky extrémně neefektivní a tedy neobhajitelné. Je to jen další cesta, jak vybrat peníze od občanů na další přerozdělování.
- Omezení dosavadní možnosti svobodného výběru produktu - Vláda by zavedením povinných záloh zároveň zrušila občanům dosavadní možnost svobodné volby a výběru při nákupu vybraného zboží v nezálohovaných obalech. Zavedení povinných záloh de-facto znamená zákaz nezálohovaných obalů daného typu, což je velmi silné omezující opatření. Podobné malé svobody je třeba pro občany hájit, neboť jich v čase postupně ztrácí skutečně ohromné množství a často zcela zbytečně.
- Centrum ekonomických a tržních analýz, z.ú. (CETA) zpracovalo studii k dopadům zavedení zálohového systému na nápojové obaly z PET, a to s následujícími závěry:
  - Se zavedením zálohového systému lze očekávat riziko poklesu ochoty třídění ostatního odpadu. Tento fenomén se objevil například v sousedním Německu, kde tímto vlivem došlo k poklesu třídění plastů o 11 procentních bodů. Tyto závěry potvrzuje i v průzkumu veřejného mínění společnosti Kantar z 01/2019. Pokud by toto nastalo v ČR, bude mít náš stát velké problémy s neplněním dalších cílů oběhového hospodářství a bude vystaven pokutám za neplnění evropské legislativy.
  - I při optimistické variantě, kdy dojde k poklesu třídění ostatního odpadu ve výši 3 % po zavedení zálohování PET láhví a plechovek, je výsledek opatření pro plnění cílů odpadového hospodářství směrnice CEP záporný. Předpokládané snížení by bylo minimálně o 7 960 tun ročně.
  - V případě, že by dopady odpovídaly reálným zkušenostem v Německu, jednalo by se o pokles třídění ostatního odpadu o 11 %. Celkový negativní dopad by byl ve výši 58 520 tun tříděného sběru ročně. To si obce nemohou, s ohledem na platné legislativní cíle dovolit.

Dopad na maloobchodní síť

- Účast v systému vratných záloh (DRS) by měla být povinná pro obchody s prodejní plochou nad 50 m². Malé prodejny mohou do systému DRS vstupovat dobrovolně. Dobrovolná účast maloobchodní sítě v systému DRS bude pro samotné obchody značně komplikovaná, neboť bude vyžadovat dostatečné plochy pro skladování, energetickou náročnost, náklady na manipulaci, atd.
- Malé obecní prodejny zpravidla nemají jakékoli další skladovací plochy navíc, které by mohly využít pro skladování většího množství nesešlápnutých PET lahví. Provozovatelé často nemají prostředky na vybudování nových skladových prostor.
- Riziko odklonu zákazníků z malých vesnických prodejen do velkoobchodů, kde budou automaty pro systém DRS.
- Ohrožení maloobchodu a s tím související občanské vybavenosti – jedná se o tisíce prodejen v České republice, což je v přímém rozporu se strategií většiny krajů. Z pohledu obcí je zde značné riziko rušení malých obecních prodejen.
- Hodnocení svazu zastupujícího malé prodejny v obcích je poměrně jednoznačné. Předseda Asociace českého tradičního obchodu, pan Březina, pro média sdělil: „Zavedení záloh je výhodné, ale jen pro ty, kdo je prosazují, tedy pro zástupce nápojového průmyslu.“

Typ obchodu	Prodejní plocha (m ²)	Počet prodejen
Hypermarkety	> 2 500	320
Supermarkety	400 – 2 500	1 351
Velké obchody	200 – 400	508
Střední obchody	100 – 200	1 792
Malé obchody	50 – 100	4 591
Mini prodejny	< 50	5 464
Čerpací stanice	n/a	2 305

Dopad na recyklátory a třídící linky

- **Zavedení zálohového systému bude monopolizovat trh s rPET materiálem.**
- Nápojový průmysl potřebuje pro splnění cílů obsahu rPET v nových lahvích 30-35 % PET lahví uvedených na trh. Pokud již nyní stávající systém zajišťuje sběr cca 80 %, pak potřebné množství tvoří menší část, která je již nyní k dispozici v tržním prostředí, kde o něj soutěží všechny recyklační segmenty.
- Není zde objektivní důvod, proč by právě nápojový průmysl měl dostat takto extrémní benefit od státu, aby 100 % dané komodity bylo zákonem odňato z tržního prostředí a přesměrováno do jednoho preferovaného menšího segmentu průmyslu (operátorovi zálohového systému), pokud již nyní je dostatek materiálu pro plnění cílů obsahu rPET na volném trhu, a to v kvalitě Food Contact.
- Všechny ostatní segmenty, včetně obcí a měst, včetně obchodníků, dalších recyklátorů a dalších dotčených subjektů, které se aktivně podílí na zajištění cirkularity daných materiálů, by zavedením povinných záloh byly ze strany státu jednoznačně znevýhodněny, včetně dopadů do investic, které byly dlouhodobě budovány (ze strany obcí, měst, firem).

- Všechny ostatní segmenty, včetně obcí a měst, včetně obchodníků, dalších recyklátorů a dalších dotčených subjektů, které se aktivně podílí na zajištění cirkularity daných materiálů, by zavedením povinných záloh byly ze strany státu jednoznačně znevýhodněny, včetně dopadů do investic, které byly dlouhodobě budovány (ze strany obcí, měst, firem).
- Dojde ke zmaření investic v řádech miliard Kč, částečně z dotací EU. Aktuálně je vybudovaná síť na vytřídění a zpracování PET lahví, materiál je velice dobře obchodovatelný a zpracovatelný. Tato zařízení nebudou po zavedení záloh využita.
- V ČR se již vybudovaly nové velkokapacitní automatické třídící linky na komunální odpady. Další jsou v přípravě. Tyto linky jsou velmi potřebné k tomu, aby obce a města naplnily cíle pro oběhového hospodářství. Ekonomika linek bude zavedením záloh jednoznačně poškozena. Je zcela irelevantní a technicky nekompetentní uvažovat o tom, že by linky na komunální odpady měly být nově programově používány na třídění zálohovaných PET lahví. Tyto linky jsou projektovány na obsluhu daného regionu a zde vznikajících složek komunálních odpadů. Jejich využití na třídění PET lahví by bylo neekonomické, technicky nevhodné a významně by to snižovalo efektivitu provedených investic.

Dopad na životní prostředí

- V ČR má být instalováno přes 5000 automatů na vracení obalů v zálohovém systému. Dle studie CETA je průměrná spotřeba elektrické energie jednoho automatu cca 20 kWh denně. Tedy $20 * 5000 = 100\ 000$ kWh denně (36 500 000 kWh ročně) navíc, oproti stávajícímu systému sběru, jen v oblasti vracení obalů občanem. Uhlíková stopa takto velmi vysokého navýšení spotřeby energie je zcela zásadním negativním ekologickým dopadem.
- Další zřejmý negativní dopad je způsoben navýšením dopravy. Aktuálně se PET lahve vozí dohromady s ostatními plasty na více než 120 třídících linek v ČR (krátké dopravní vzdálenosti). Prosazovatelé systému navrhují přepravu samostatně jinými vozy na pouhé cca dvě linky v ČR. Dopady navýšení dopravy jsou tedy zcela zásadní, včetně navýšení uhlíkové stopy. Stávající svoz plastů ze žlutých kontejnerů zpravidla probíhá vozy vybavenými lisy. Průměrná objemová hmotnost PET je cca 30-35 kg na m³. Lis navýší objemovou hmotnost přepravované směsi cca 5 oproti původnímu stavu v nádobě. Tím se efektivita přepravy plastů ze žlutých kontejnerů zásadně zvyšuje a bude vždy zásadně vyšší, než při přepravě PET lahví ze zálohového systému z obchodů.
- Další navýšení uhlíkové stopy je způsobeno tím, že lidé budou nuceni k vracení lahví zpět do obchodů využívat automobily. Nyní nosí PET lahve spolu s plasty průměrně pouhých 90 m do kontejneru. Stále větší počet občanů má sběrné nádoby již přímo ve svém domě („door to door“ systém zavádí stále více obcí). Argument, že občan stejně jezdí do obchodu autem je lichý. Řada občanů ani vozidlo nemá a veřejně dostupné údaje ukazují, že velké množství osob, např. seniorů nejezdí do obchodů vozidlem. I občané, kteří jezdí do obchodu vozidlem, budou nově při nutnosti vracení PET lahví do obchodů zbytečně ochuzováni o čas a další zdroje.

I přes shora uvedené odborné a ekonomické argumenty MŽP deklaruje 2 základní důvody pro vznik novely zákona:

1. Splnit požadavek EU na 90% sběru těchto obalů a argumentuje, že EU připravuje úpravu cíle již na rok 2026 a 2027
- Platná evropská legislativa definuje tento cíl k roku 2029. Z toho je třeba vycházet.

- Případná argumentace k obhajobě povinného zálohování s odkazem na návrh nového nařízení Evropské komise k obalům a obalovým odpadům je irelevantní, protože k návrhu nařízení řada zemí EU vznesla zásadní připomínky a požaduje jeho přepracování.
- S novou odpadovou legislativou v ČR byla obcemi a městy, AOS Ekokomem a všemi profesními svazy ze sektoru odpadového hospodářství vyhotovena a podepsána strategie ke splnění evropských cílů. Strategie nese jméno Strategie 21. Tato strategie jasně definuje cestu k naplnění definovaných cílů, včetně splnění cílů sběru PET lahví. Signatáři této strategie od ní neustoupili a dále rozvíjí investice k jejímu naplnění. Současná legislativní nestabilita v oblasti možného zavedení povinných záloh však tyto investice zbytečně výrazně zdržuje, prodražuje a zvyšuje se tak riziko, že ČR nesplní stanovené cíle. A to zcela zbytečně, kvůli stále opakovaným snahám nápojářského průmyslu, znovu a znovu prosadit povinné zálohy. Sám nápojový průmysl aktivně a velmi hlasitě zálohy odmítl v roce 2008. Dále v roce 2019 a 2020 při hlasování o nové odpadové legislativě v Poslanecké sněmovně poslanci jasně rozhodli, že lidem nevezmou právo na svobodnou volbu, v čem si koupí svůj nápoj. Poslanci jednoznačně odhlasovali, že nechtějí zavedení povinných záloh a umožnili cestu dobrovolného zálohování. Aby nápojový průmysl, pokud skutečně věří nově deklarovaným pozitivním dopadům zálohování svých obalů, mohl tuto důvěru převést do svých aktivních kroků a zálohy na své výrobky zavedl v dobrovolné rovině. Neexistuje však žádný objektivní důvod brát lidem z pozice státu silově dosavadní právo na svobodnou volbu při nákupu nápojů, v čem si svůj nápoj koupí. Povinné zálohy totiž nejsou nic jiného, než zákaz prodeje nezálohovaných obalů pro příslušné výrobky. Lidé bohužel postupně přicházejí o velký počet malých osobních svobod a v tomto případě by to bylo skutečně zcela zbytečné a z odborného hlediska nesmyslné. Každý politik, který chce občany připravovat o další osobní svobody, by si měl zodpovědně zvážít, zda to proti občanům chce skutečně udělat a zda je to obhajitelné.
- Navrhovaný systém povinných záloh **neřeší** splnění platného cíle EU k plastovým nápojovým obalům, protože není nastaven na plastové obaly dle definice směrnice SUP, natož aby plnil ostatní cíle ke komunálním odpadům.
- Zavedení zálohového systému neznamena automaticky splnění cíle 90 % sběru PET lahví. Z informací mezinárodní platformy Reloop lze vytvořit srovnání výsledků 33 zemí / států světa, které mají zavedený zálohový systém. Z 33 takových zemí pouze 6 dosahuje hranice 90 % sběru PET nápojových obalů. Z těchto výsledků není zcela jasná kauzalita mezi zavedením zálohových systémů a dosažením hranice 90 % návratnosti PET obalů. Například Belgie dosáhla splnění cíle 90 % sběru bez zavedení povinného zálohování, svým systémem třídění.
- Zálohový systém v ČR **by pokrýval pouze část nejlukrativnějších obalů** na něž se vztahuje povinnost plynoucí ze SUP (Single Use Plastics Directive), přičemž legislativní povinnosti by platily pro všechny výrobce / dovozce. Problematika přístupu k rPET pro výrobce a dovozce mimo zálohový systém (např. mléko, víno, tvrdý alkohol, atd.).

2. Snížit littering daných 2 komodit (vůskyt plechovek a PET lahví v přírodě)

- V rámci úklidů černých skládek a volně pohozených odpadů v obcích je jednoznačně prokázáno, že většinu hmotnosti volně pohozených odpadů tvoří jiné druhy, a to např. stavební suť, pneumatiky, plastové obaly, papírové obaly, apod. Samotné PET lahve tvoří pouze cca 1 % hmotnosti vysbíraných odpadů z úklidových akcí z katastrů obcí a měst. Je zcela zřejmé, že zavedením povinného zálohování se v obcích nevyřeší problematika černých skládek a pohozených odpadů mimo sběrné nádoby.

- Není prokázána efektivita vynaložených významných investičních nákladů a provozních nákladů k vyřešení pouhého 1 % hmotnosti pohozených odpadů na katastrech obcí a měst. Není prokázáno, zda investice cca 5 mld. jednorázově a dále cca 1,3 – 1,5 mld. každoročně do systému zálohování, s odůvodněním snížení litteringu pouze dvou komodit, je efektivní a racionální. Kolik by potom muselo stát řešení ostatních 99 % pohozených odpadů?

Celkové shrnutí

Zavedení povinného zálohování je z většiny aspektů nevýhodné a v podmínkách České republiky je to cesta zpět, oproti stávajícím výsledkům a efektivitě systému separace v obcích. Zavedení povinných záloh je výhodné prakticky jen pro nápojářský průmysl. Pokud nápojářský průmysl stojí o zálohování, pak nechť si zálohy na své obaly zavede v dobrovolné rovině. To mu umožňuje již stávající legislativa.

Pokud nemají být poškozeny zájmy obcí a měst a stejně tak zájmy jejich občanů, pak je nutná v této věci otevřená diskuze a prostor pro uplatnění odborných argumentů a číselných výsledků jak stávajícího systému, tak navrhovaného systému povinných záloh. Podpořen by pak měl být ten systém, který bude mít objektivně a na základě čísel vyšší efektivitu, bude levnější na jednotku výkonu, bude mít menší ekologické dopady a bude více přívětivý k občanům. A také systém, který ČR zajistí splnění všech závazných cílů oběhového hospodářství (celkem 22 cílů). Ne jen cílů k nejlépe recyklovatelným a prakticky bezproblémovým odpadům, jako jsou PET lahve. To by měl být zájem odpovědné vlády. V tomto směru může být inspirující například aktuální debata odborníků, kteří se tématem efektivní separace odpadů v obcích a městech zabývají řadu let

Debata odborníků o chystaném zavedení záloh na PET lahve

Průměrná docházková vzdálenost ke kontejnerům je pouhých 90 metrů a stále více občanů už má barevné sběrné nádoby dokonce u svých rodinných domů. ČR již nyní plní evropské cíle dokonce i pro rok 2025. A pro splnění cílů sběru 90 % stačí navýšit výkon současného systému o pouhých cca 5000 tun. To je úkol, se kterým odborníci jednoznačně počítali již od roku 2019, kdy byl v evropské směrnici stanoven. Se splněním tohoto úkolu se počítá v příslušných strategiích rozvoje stávajícího systému. Chystaný zákon na zálohování PET lahví by znamenal, že tento odpad se nově bude muset auty vozit a vracet zpět do obchodů. Jenže obcím nadále zůstane povinnost třídít plasty do žlutých nádob. Takže zálohování PET lahví by představovalo provoz dvou systémů sběru plastů. Plasty hůře a draze recyklovatelné by zůstaly na bedrech obcí a dobře recyklovatelný a nejcennější plast (PET lahve) by „spadl“ do zálohového systému, který prosazují nápojářské nadnárodní společnosti.

Na aktuální dotazy k otázce smysluplnosti zavedení povinných záloh na PET lahve odpovídali:

Jana Krutáková - poslankyně Parlamentu ČR, předsedkyně výboru pro životní prostředí a členka zemědělského výboru

Pavel Drahovzal - starosta obce Velký Osek

Petr Havelka - výkonný ředitel České asociace odpadového hospodářství

Richard Blahut - místopředseda Spolku veřejně prospěšných služeb, vedoucí sekce Odpadového hospodářství a předseda představenstva Frýdecká skládka, a. s.

Petr Bielan - technický náměstek OZO Ostrava s. r. o.

Možná by stálo za to na úplný začátek porovnat provozování současného systému společného sběru všech plastů pomocí žlutých nádob a nově navrhovaného systému zálohového sběru PET lahví a paralelního sběru ostatních plastů bez PET lahví. Jak to vidíte z hlediska ekonomiky a ekologie?

Drahovzal: Provozování dvou systémů bude vždy neekonomické, jelikož to vyžaduje dvojitou administrativu, samostatnou logistiku, samostatné zpracování... a využívání odpadů z těchto dvou samostatných toků je rovněž finančně náročné na různorodé technologie. Pokud jde o ekonomiku z hlediska investic, tak zavedení zálohového systému si žádá nové finanční prostředky v řádu jednotek miliard korun. A současný systém třídění odpadů bude do jisté míry již provedených nebo plánovaných investic devalvován, jelikož se do něho prostředky vkládaly a vkládají průběžně zhruba 25 let. Pokud jde o ekologickou stránku věci, může zálohový systém přinést usměrnění využití materiálu na obalové produkty, čímž se může zčásti zodpovědět otázka, co s tak velkým množstvím plastů.

Krutáková: Současný systém společného sběru všech plastů do žlutých kontejnerů a nádob u jednotlivých nemovitostí je určitě velmi vstřícný a pohodlný k uživatelům, tedy obyvatelům měst a obcí, čímž také přispívá k poměrně vysokému procentu vyříděného množství plastů. Ze žlutých nádob je plast dovezen na třídící linky, které jsou ve vhodné dojezdové vzdálenosti a dotříděn podle požadavků zpracovatele. V případě zavedení zálohování PET lahví a kovových nápojových obalů není dosud znám tok obalů od spotřebitele zpět přes výkup ke zpracovateli, a proto nemohu zodpovědně posoudit ekonomiku a ekologii tohoto systému. Pokud by systém svozu byl u nás nastaven podobně jako na Slovensku, pak těžko můžeme hovořit o vstřícném postoji k ekologii či ekonomice.

Havelka: Současný systém efektivně využívá logických synergií sběru mnoha složek komunálních odpadů. Tím se snižují jednotkové náklady ekonomické i ekologické. Systém vykazuje i v mezinárodním měřítku velmi vysokou míru efektivity a procentuálních výsledků sběru. Řada zemí nám stávající systém separace a jeho výsledky může závidět. Co se týká PET lahví, vysbíráme již nyní 8 z 10 uvedených na trh. Tím plníme evropské cíle i pro rok 2025. Je také třeba si uvědomit, že to znamená vysbírání cca 45 tisíc tun PET lahví. Ke splnění cíle 90% sběru v roce 2029 nám zbývá sesbírat o pouhých asi 5 tisíc tun navíc. Pokud bychom kvůli tomu zaváděli zcela nový paralelní systém sběru s dalšími auty, sběrnými místy v obchodech, třídíčkami a podobně, pak to nedává vůbec žádný smysl. Myslím, že k posouzení nelogičnosti takového kroku stačí selský rozum. Ekologické dopady dvou vedle sebe fungujících paralelních systémů pak vždy budou jednoznačně vyšší než při fungování systému jednoho. To je zcela zřejmé.

Blahut: Společnost Karlovarské minerální vody společně s dalšími společnostmi aktivně zacílila na český trh s PET lahvemi pod záminkou zájmu o životní prostředí v Česku. Přitom PET lahve se na našem trhu objevily před více než třiceti lety a po dobu dvaceti let je v České republice postupně budována infrastruktura pro jejich sběr od občanů. Poslední bouřlivá diskuze o tom, jak zajistit maximální recyklaci PET lahví proběhla zhruba před patnácti lety. V té době výrobci nápojů odmítli přistoupit na zálohování. Jasně vyzvali komunální sektor, aby se o sběr veškerých plastů postaral. Obce, města, technické služby i soukromé společnosti nakládající s komunálním odpadem začaly investovat do infrastruktury, aby vybudovaly potřebnou sběrnou síť pro sběr plastových odpadů zejména prostřednictvím nádob na separovaný sběr, nakoupily svozovou techniku a postavily třídící linky na jejich dotřídění a slisování před expedicí k recyklaci. Funkční systém odděleného sběru plastů prostřednictvím nádob a pytlů dosahuje jedněch z nejlepších výsledků v Evropě. To chci podtrhnout!

Bielan: Já si dovoluji to srovnání vyjádřit přehlednou tabulkou s komentářem a popisem jednotlivých činností (viz tabulku). Z ní se dá vyčíst, že investiční náklad činí zhruba 5 miliard na zálohový systém PET a provozní náklady cca 1,5 mld. Kč. Jsou to tedy zbytečně vynaložené peníze. Pokud jde o ekologii, je zřejmé, že u zálohového systému naroste doprava o separátní nakládání s PET lahvemi a to je zásadní problém. Řeknu to takhle: Kdo podporuje zálohový systém poškozujeme životní prostředí.

Můžete podle svých znalostí porovnat účinnost současného systému sběru plastů s nově navrhovaným systémem?

Havelka: Stávající systém pomáhá obcím a městům plnit cíle sběru pro všechny komunální odpady, nejen pro PET lahve. Pomáhá naplňovat cíle pro plasty, sklo, papír a další složky komunálních odpadů. Účinnost stávajícího systému zatím vždy za ČR splnila stanovené evropské cíle pro sledované komodity. Systém se dále vyvíjí a jeho výkonnost roste v čase. Rozvíjejí se stále intenzivněji systémy door-to-door, kdy lidé mohou své odpady odkládat dokonce už i přímo do popelnic u svého domu. Města staví moderní třídící linky, které vytřídí komodity s 95 procentní účinností. To se děje s cílem splnění všech 22 cílů oběhového hospodářství, které máme jako stát splnit dohromady, nikoli jen některé. Naopak nově navrhovaný systém povinného zálohování v řadě států, kde byl spuštěn, zatím neplní cílenou hranici 90 % sběru. Systém sám počítá s poměrně vysokými nevrácenými zálohami, které způsobí to, že lidé přijdou o své peníze. Zálohový systém navíc nijak nepomůže s plněním ostatních cílů oběhového hospodářství. Ze společenského hlediska se nejeví jako efektivní.

Blahut: Množství zpětně vysbíraných PET lahví při provozování současného systému se pohybuje na úrovni 80 procent. Předpokládáme, že postupným zaváděním odděleného sběru plastů systémem door-to-door od rodinných domů se úroveň zpětně vysbíraných PET lahví skutečně dostane na úroveň minimálně 90 procent. Není to dáno pouze dostupností sběrné sítě, ale také aktivní výchovou obyvatel ke třídění. Vzhledem k tomu, že celá infrastruktura sběru a třídění byla budována na objem veškerých plastů z komunálních odpadů, včetně PET lahví, náhlé odklonění tohoto druhu odpadu do jiného systému sběru, například zálohového, by znamenalo zásadní zásah do ekonomiky nakládání s komunálním odpadem s negativními dopady pro obce i jejich občany.

Krutáková: Z dlouholetých zkušeností starostky a následně ředitelky komunální odpadové společnosti vím, že občané třídít umí. Jestliže dnes se vytřídí téměř 80 procent PET lahví, které jsou uvedeny na trh, je to nádherný výsledek. Požadavek EU je vytřídít už zmíněných 90 procent. Jsem přesvědčena, že správnou motivací občanů jsme to schopni zvládnout i bez zavedení zálohování. Doposud není znám legislativní rámec případného zavedení zálohování, a tudíž není možné odhadovat účinnost nově zavedeného systému.

Bielan: Obce nepřestávají rozvíjet stávající systém. V dnešní době dosahuje návratnost cca 8 lahví z 10, jak už zaznělo. Jen pro zajímavost, zálohový systém zavedený na Slovensku po roce dosahuje 7 lahví z 10. Rozvoj současného systému v nejbližších letech dosáhne na devět lahví z deseti a zálohový systém pravděpodobně také.

Drahovzal: Stávající systém je v každém ohledu pro všechny snadno dostupný a srozumitelný. Zálohový systém bude jen na některých místech a jen pro některé druhy odpadů, tudíž člověk bude nucen hledat vhodná místa k odložení těchto plastových odpadů. Efektivnost nového systému je diskutabilní. Povinnost třídít minimálně 9 z 10 lahví by při zvýšení dostupnosti současného systému a větší osvěty obyvatelstva šla rovněž dosáhnout za mnohem menších legislativních, logistických i ekonomicko-sociálních nákladů. Obdobně totiž postupovala téměř stejně početná Belgie a pohybuje se na hranici vytřídění 9 z 10 PET lahví i bez povinného zálohového systému. Jinak současná legislativa umožňuje zavést zálohování, ale nepovinné. Proto chtějí iniciátoři zálohování PET lahví zavést povinný zákonem regulovaný zálohový systém na PET lahve. A tak by nemuseli překonávat zejména psychologickou bariéru u obyvatel, že si mohou vybrat. Zároveň by provozovatelé zálohování PET lahví nemuseli podléhat „konkurenčnímu“ prostředí s dobrovolným a všem volně přístupným systémem třídění odpadů.

Jakou investiční náročnost bude představovat zavedení záloh a kdo ponese investiční zátěž budování nového systému?

Bielan: Investiční náklady na zálohový systém ponесou obchodníci – zajistí nákup a zabudování automatu na vrácení lahví, a dále provozovatel systému záloh. Ten bude financovat třídící centra na Moravě a v Čechách, jak se uvádí na webových stránkách: zaloहुujeme.cz.

Krutáková: Jak už jsem se zmínila, není doposud vypracován a odborné veřejnosti a obcím předložen legislativní návrh zálohování. Podle studie vypracované společností CETA se hovoří o nákladech na zavedení systému v miliardách korun, při přepočtu na občana pak studie hovoří o navýšení nákladů o 30 až 50 korun.

Drahovzal: Ano, na základě předpokladů se bude jednat v řádech o několik miliard korun a lze očekávat, že to zaplatí iniciátoři, respektive povinné osoby k zálohování jako distributoři a prodejci nápojů, přičemž by si tyto prostředky promítly do prodejní ceny nápojů. V konečném důsledku vše zaplatí spotřebitel, tedy občan.

Blahut: Pokud budou PET lahve vyjmuty ze stávajícího systému, dojde ke znehodnocení investic do sběrové sítě, svozové techniky, zároveň budou zmařeny investice do třídících linek a máme velice vážné obavy, že systém odděleného sběru plastů přestane fungovat jako celek. Provozovaná zařízení jsou v majetku obcí nebo členů Spolku veřejně prospěšných služeb a v mnoha případech byla financována z evropských fondů. Změnou toku materiálů nebudou projekty udržitelné a hrozí, že bude nutné vrátit dotace.

Havelka: Podle studie Svazu obchodu a cestovního ruchu budou náklady na pořízení systému zálohování jen na straně velkých obchodníků znamenat investice přesahující částku 5,2 miliard Kč. Každý rok se pak počítá s provozními náklady přesahujícími částku 1,3 mld. Kč. A to zdaleka nejsou všechny dopady. Pro obce to znamená zvýšení nákladů na odpadové hospodářství asi o 58 Kč na občana za rok. V případě Prahy to je přes 75 milionů korun navíc. To vše pro komoditu, jejíž celková materiálová hodnota pro celou ČR představuje tržní cenu dohromady zhruba 500 milionů korun. Nákladový nepoměr je tak dokonce o celý řád jinde. A pokud si uvědomíme, že objektivně jde o navýšení sběru o pouhých 5 tisíc tun navíc k roku 2029, je celý příběh s prosazováním záloh skutečně jen obtížně uvěřitelný. A samozřejmě, že vše ve finále bude muset zaplatit občan, a to jak v ceně potravin v obchodech, tak v ceně dražších poplatků za odpady ve své obci.

Jak se případné zavedení zálohového systému dotkne současných třídících linek?

Krutáková: PET lahve jsou pro třídící linky materiálem, který je nejvíce zhodnocen. Tím, že se petky převedou do systému záloh, přijdou třídíčky o ten nejhodnotnější materiál. Provoz linek se nezastaví, neboť budou dotřídňovat ostatní plast ze žlutých nádob. Ten však není tak finančně ohodnocen a je předpoklad, že ekonomika třídících linek již nebude v černých číslech. Kdo pak zadotuje jejich ztrátovou činnost? Půjdou zvýšené náklady za obcemi jako původci odpadů a ty je převedou na občana? Nebo bude systém dotován ze společnosti, která bude zálohovat? To jsou rovněž nezodpovězené otázky ze strany Ministerstva životního prostředí jako navrhovatele zálohování v ČR.

Blahut: Následkem odklonu PET lahví z toku komunálního odpadu dojde k situaci, kdy současná kapacita třídících linek bude až dvojnásobná oproti poptávce na zbylé plastové odpady. Tato situace povede k zániku části z nich, k narušení infrastruktury a prodloužení vzdáleností, na kterou budou přepravovány plasty k vytrídění. Negativní dopad se projeví v dalším zvýšení nákladů pro obce i občany a v konečném důsledku i vyšší zátěží pro životního prostředí dopravou.

Drahovzal: Výtěžnost a ekonomická bilance třídících linek bude velmi ohrožena, jelikož zrovna PET lahve jsou „nejlukrativnější“ komoditou v celém segmentu vytříděných plastů, respektive odpadů. Takže kromě toho, že někteří zpracovatelé přijdou o materiál, např. na výrobu textilu, prodraží se i třídění plastů, odpadů jako takových. Je možné, že i některé třídící linky budou uzavřeny, ekonomicky to pro ně nebude zvládnutelné, což bude mít dopad i na logistiku tříděných odpadů. Také se zvýší náklady pro obce, protože budou s tříděnými odpady jezdit na větší vzdálenosti než dosud.

Havelka: Pro třídící linky je to samozřejmě zcela nepochopitelná situace a vývoj. Každá z linek umí třídít PET lahve a také je třídí. Přispívají k dosažení stávajícího velmi dobrého výkonu sběru 8 PET lahví z 10 uvedených na trh. Například Francie umí svým systémem separace vytřídít pouhé 2 PET lahve z 10

uvedených na trh. Všechny stávající linky, ale i nově obcemi a městy budované moderní třídící linky citelně ekonomicky doplatí na zavedení povinných záloh. Jejich ekonomika se logicky zhorší. Pro obce se pak zároveň zvýší jednotková cena třídění dalších komunálních odpadů, které tyto linky třídí. Negativní ekonomické dopady zavedení záloh proto samozřejmě ve svých rozpočtech pocítí i obce.

Bielan: Třídící linky na plasty, ty ruční, propustí nejen lidi, ale přijdou o výnosy z prodeje PET a příspěvky od EKO-KOMu. Prodej zbylých plastů nebude kryt náklady na třídění. Povinnost třídění a recyklace je zákonná, tak se bude hledat, kdo zaplatí méně efektivní třídění. U automatických linek třídění plastů bude situace podstatně horší, protože část linek bude mimo provoz. Zmařené investice!

A co na zálohování PET lahví řekne občan a kolik ho to bude nakonec stát?

Drahovzal: Ze všeho vyplývá, že občan si možná na počátku řekne: „Dobrá věc, to zálohování,“ ale až si spočítá ekonomické dopady, bude zřejmě nemile překvapen... A stejně tak i rozpočty měst a obcí, které nebudou dostávat stávající příspěvky na třídění odpadů do EKO-KOMu, jelikož nápojový PET již nebude v segmentu běžně tříděných odpadů pod jeho gescí.

Krutáková: Podle průzkumů by dnes část občanů zálohování uvítala. Nevím, zda si však dokáží uvědomit, jak funguje dosavadní léty ověřený systém třídění odpadů a jaké změny by doznalo zavedení nových systémů. V každém případě je třeba si uvědomit, že jen při nákupu bude cena nápojů v PET lahvích navýšena minimálně o cenu zálohy na láhev a další navýšení je možné předpokládat vzhledem k zavedení celého systému, jak uvádí již zmíněná studie.

Havelka: Pro občana zavedení záloh v ekonomické rovině znamená jen náklady navíc. Vyšší poplatky za odpady, které platí obci, vyšší spotřeba času při vracení lahví do obchodu, potřebu vyhrazení místa v domácnosti, kde bude shromažďovat nezmačknuté PET lahve, vyšší náklady na dopravu, protože PET lahve budou muset být převáženy zpět do obchodů autem apod. Mimo jiné to však také znamená, že při záloze ve výši 5 Kč, půjčí občané provozovateli zálohového systému nebo nápojářským společnostem více než 10 000 000 Kč, a to za nulový úrok. Nápojářské společnosti také počítají s tím, že nemalé procento záloh se nevrátí, a peníze občanů v řádu stovek milionů či miliard korun prostě propadnou a lidé o ně přijdou. Jak již dříve řekl předseda Asociace českého tradičního obchodu, pan Březina: „Zálohy jsou výhodné, ale jen pro ty, kdo je prosazují, tedy pro zástupce nápojářského průmyslu.“

Blahut: Členové našeho spolku společně s obcemi před lety aktivně reagovali na nečinnost nápojového průmyslu a zavedli třídění plastového odpadu, včetně PET lahví, a dnes po úspěšném provozování funkčních systémů na jejich oddělený sběr a zpracování titíž výrobci zvažují zavedení vlastního zálohového řešení bez jakékoli konzultace s komunální sférou a zcela bez ohledu na to, jaký dopad to bude mít na náklady obcí. Rád bych ještě řekl, že náš spolek požadoval po Ministerstvu životního prostředí odmítnutí zálohového systému PET lahví lobbovaného společnostmi, které zajímá pouze jeden lukrativní druh odpadů – PET lahve.

Bielan: Pokud sečteme všechny plusy a minusy, tak nám vychází, že dopad na občana bude asi 50 až 70 Kč na hlavu, a to nepočítám ztrátu za nevrácené PET lahve. Dále to bude občana stát náklady na čas, skladování lahví a docházku do obchodů. Zvláště v malých obcích to bude pozoruhodné... A na závěr jen doušku. Už teď máme účinný systém i na hliníkové plechovky a obalový kov, také na nápojový karton, protože je sbíráme spolu s plasty. Takže čekám, že i tento jednotný a dlouhodobě rozvíjený účinný systém, který funguje díky spolupráci občanů, obcí a svozových firem, bude narušen dalšími nařízeními, ať už z Evropské unie či České republiky.

Tabulkové srovnání stávajícího systému separace a navrhovaného systému povinných záloh

	STÁVAJÍCÍ SYSTÉM	NAVRHOVANÝ SYSTÉM
Co se děje s PET a plasty	Sběr plastů spolu s PET pomocí žlutých nádob – jednotný systém pro všechny plasty	Sběr plastů ve žlutých nádobách a sběr PET zálohovým systémem v obchodech – dva oddělené systémy
Občan a PET	Odevzdá je spolu s plasty do žlutých nádob	Plasty odevzdá do žlutých nádob a nezmačkané PET lahve nese do obchodu ke vrácení
Počet míst, kde lze odevzdat PET	190 tis. míst – počet kontejnerů s rozvojem door-to-door prudce narůstá	5 tis. míst s automaty ve větších obchodech; + 6 tis. míst s ručním sběrem
Kde se PET třídí a zpracovávají	Spolu s plasty cca 120 třídíček, z toho cca 50 kapacitních ručních rovnoměrně rozloženo v ČR z toho stávající 3 automatické (Praha, Brno, Ostrava), připravují se další	Dvě místa: 1 na Moravě a 1 v Čechách – automatické třídění – nutno vybudovat
Doprava z míst sběru do třídíčky	Lisovacími vozy – krátké vzdálenosti	Zmačkaný PET odpad běžnými vozidly, dlouhá přeprava do dvou center – nelisovaná
Jak se to dotkne obchodníků	Nijak – ani organizačně, provozně a investičně	Nákup automatů na vrácení, stavebně zabudovat do budov, nakládání s PET, manipulace s PET, skladování, účtování se zálohami
Logistika přepravy z třídících linek plastů a PET lahví	Slisované balíky přepravované kamiony	Dvojitá logistika
Pohled obce	Stávající systém pro všechny plasty, který se postupně rozvíjí (sběr, svoz, třídění)	Stávající systém pro všechny plasty bez PET, který se postupně rozvíjí (sběr, svoz, třídění)
Náklady	Svoz hradí EKO-KOM, třídění – prodej PET je významnou úhradou nákladu třídění, dotace třídění plastu hradí i EKO-KOM	Svoz hradí EKO-KOM – nižší tuny nižší příjem – obsluha přibližně stejná, významný výpadek úhrady nákladů třídíček včetně příspěvku EKO-KOM
Firmy městské a soukromé (svoz, třídění)	Výstavba dotřídňovacích závodů na plast nebo kombinace s tříděním SKO, jiné povinnosti ze zákona – synergie v toku plastu spolu s PET	Výstavba dotřídňovacích závodů na plast nebo kombinace s tříděním SKO, jiné povinnosti ze zákona – synergie v toku plastu spolu s PET Výstavba závodů na PET – soukromá firma sloužící zálohovému systému; Stávající linky na plasty sníží svou efektivitu
Vlastnictví PET (trh)	PET vlastní provozovatelé třídících linek, prodává se v tržním prostředí	PET vlastní zálohový systém, monopol na trhu

V Praze dne 19. června 2023

Vážená paní starostko, vážený pane starosto,

jistě jste v posledních týdnech zaznamenali debatu ohledně zavedení systému zálohování nápojových PET lahví (vyjma od mléka a vína) a nápojových plechovek (ne konzerv), který navrhuje Ministerstvo životního prostředí. Považujeme za velmi důležité upozornit na fakta, na jejichž základě jsme přesvědčeni, že **zálohový systém není optimálním řešením pro životní prostředí, občany ani obce**. Enviromentálních cílů v odpadovém hospodářství lze efektivněji dosáhnout posílením stávajícího systému třídění odpadů.

Věnujte prosím pozornost následujícím řádkům, celá problematika se týká i vaší obce.

10 důvodů, proč posílit systém třídění odpadů:

- Zálohované PET lahve a nápojové plechovky nebudou vráceny zpět do oběhu k dalšímu naplnění! Bude s nimi nakládáno obdobně jako s těmi vytríděnými.
- Občané ČR patří v separaci (nejen) plastů k evropské špičce. „Systém žlutých kontejnerů“ je funkční a dosahuje vysoké návratnosti, kdy se nyní takto vytrídí 8 z 10 PET lahví.
- Při zavedení zálohového systému PET lahví pravděpodobně klesne ochota občanů třídít zbývající plastový odpad. V sousedním Německu takto pokleslo třídění plastů o 11 procentních bodů.
- Cíl třídít 9 z 10 PET lahví (v roce 2029) splníme zvýšením výkonu nynějšího systému o cca 5 000 tun ročně. Pomůže zvýšení počtu sběrných nádob, koncových míst pro zpracování odpadu, motivační systémy, tzv. multikomoditní sběr nebo metody, jako je systém sběru „ode dveří ke dveřím“.
- Sběr PET lahví přes zálohový systém je cca 7krát dražší, než stávající systém separace v obcích a městech.
- Nedává ekonomickou logiku investovat 5,2 miliardy Kč jednorázově a cca 1,5 miliardy Kč ročně na vysbírání pouhých 5000 tun PET materiálu navíc v paralelním zálohovém systému. Předpokládá se, že v zálohách bude deponováno cca 10 miliard Kč. Zálohování se s velkou pravděpodobností promítne i do ceny zboží.
- Vyjmutí PET lahví ze systému separovaného odpadu bude mít negativní ekonomický dopad na obce, přičemž budou muset nadále jeho sběr a svoz zajišťovat. Celkově se jedná o částku 500 až 700 mil. Kč ročně. V rozpočtech samospráv by to znamenalo navýšení nákladů o 50–70 Kč na občana/rok.
- PET lahve a nápojové plechovky by občané museli nezmáčknuté (cca 3x větší objem) skladovat doma a nosit (či spíše odvážet autem!) do automatů v obchodech. Těch bude asi 13krát méně než kontejnerů. Zvláště pro občany menších obcí to bude „logistický oříšek“.
- Hrozí odliv zákazníků malých prodejen, protože dají přednost nákupům ve velkých marketech, kde bude probíhat výkup zálohovaných obalů povinně.

- Mnohé obecní prodejny, na které by se vztahovala povinnost zálohované obaly skladovat, k tomu nemají jakékoli další skladovací plochy navíc. Nehledě na skutečnost, že samotné umístění automatu bude znamenat nejen stavební úpravy, ale také zabere nějaký prostor.

I na základě výše uvedených bodů přichází Sdružení místních samospráv ČR s následující výzvou.

Návrh textu usnesení

Obec/město xxxxxxxxx se připojuje k iniciativě společně posílit stávající systém sběru a třídění všech separovatelných odpadů včetně PET lahví a nápojových plechovek.

Alternativní text usnesení

Obec/město xxxxxxxxx se připojuje k iniciativě společně posílit stávající systém sběru a třídění všech separovatelných odpadů včetně PET lahví a nápojových plechovek. Zálohový systém pro PET lahve a plechovky nepovažujeme za optimální řešení.

S úctou

Eliška Olšáková
předsedkyně SMS ČR